

Turvakodin asiakkaiden kokemuksia lähisuhdeväkivallasta ja palvelujen käytöstä koronapandemian aikana

PÄÄLÖYDÖKSET

- Turvakodin asiakkaat kokivat väkivallan lisääntyneen koronapandemian aikana.
- Koronapandemiaan vedoten väkivallan tekijät rajoittivat ja kontrolloivat puolisonsa tai kumppaninsa kaupassa käymistä, ulkoilua, työssä käymistä, sosiaalisia suhteita, opiskelua ja palveluiden käyttöä.
- Koronapandemiaan vedoten väkivallantekijä myös loi kumppanilleen tai puolisolleen omia sääntöjä, rankaisi ja pakotti noudattamaan ohjeita.
- Turvakodeista kokivat saaneensa riittävästi apua lähes kaikki.
- Sosiaalipalveluista, läheisiltä, poliisista, puhelin- ja nettipalvelusta koki saaneensa riittäväksi apua yli puolet vastanneista.
- Terveyspalveluista koki saaneensa riittävästi apua alle puolet vastanneista.
- Tiedottamista ja avun tarjoamista sekä rohkaisua avun hakemiseen toivottiin näkyvämmäksi.
- Eri palveluissa toimiville ammattilaisille toivottiin lisää tietoa ja ymmärrystä väkivallasta.
- Poliisin toivottiin ohjaavan akuutissa lähisuhdeväkivaltatilanteissa olevat turvakotiin.

Koronapandemian vuoksi ihmisiä on suositeltu rajoittamaan sosiaalisia kontaktejaan ja pysymään kotona mahdollisuuksien mukaan. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneille korona-ajan eristäytyminen on voimistanut väkivallan riskitekijöitä ja tuonut lisähaasteita avun hakemiselle ja saamiselle (Cambell 2020; Husso ym. 2021; Lyons & Brewer 2021). Vuonna 2020 turvakotien kokonaisasiakasmäärä laski verrattuna aiempiin vuosiin. Asiakasmäärän pieneminen koskee erityisesti lapsiperheitä, sillä lasten määrä turvakotipalveluissa oli 151 vähemmän kuin edellisenä vuonna. (Turvakotipalvelut 2020)

On yleistä, että lähisuhdeväkivaltaa kokevat henkilöt kohtaavat lähisuhteessaan väkivallan eri muotoja, kuten fyysistä, henkistä tai seksuaalista väkivaltaa sekä vainoa tai kontrollia, ja väkivallan eri muodot limittyvät toisiinsa (Krebs ym. 2011; Thompson ym. 2006). Vuoden 2020 Suomen kansallisen rikosuhritutkimuksen (Näsi & Koltola 2021) mukaan, parisuhteessaan lähisuhdeväkivaltaa kokeneilla koronatilanne oli lisännyt eniten henkistä väkivaltaa, kontrollointia ja taloudellista väkivaltaa, kun taas fyysiseen ja seksuaaliseen väkivallan määrään koronatilanteella ei ollut merkittäviä vaikutuksia.

Kansainvälisen tutkimuksen pohjalta on vähän tietoa koronapandemian vaikutuksista väkivallan muotoihin (Standish & Well 2021) vaikka väkivallan ja palveluiden käytön lisääntymisestä on raportoitu monissa tutkimuksissa (Arena-Arroyo ym. 2020; Campbell 2020; UN Women 2020). Tutkimuksissa tuodaan esille sekä väkivallan vähenemistä että lisääntymistä koskevia tuloksia (Jetelina ym. 2021). Pandemian aikana liikkumisrajoitusten ja taloudellisen stressin havaittiin lisänneen väkivaltaa (Arenas-Arroyo ym. 2020; Perez-Vincent ym. 2020). Erityisesti lisääntyi henkinen väkivalta (Arenas-Arroyo ym. 2020), ja puolison ollessa karanteenissa lisääntyivät sekä henkinen, seksuaalinen että fyysinen väkivalta (Perez-Vincent ym. 2020). Jetelinan ja kollegoiden (2021) tutkimuksen mukaan väkivalta muuttui koronapandemiaan liittyvänä sulkuaikana pahemmaksi tapauksilla, jotka olivat kokeneet fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa jo ennen sulkuaikaa. Toisaalta joidenkin kohdalla tilanne oli myös väkivallan osalta helpottanut.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan turvakotien asiakkailta vuoden 2020 lopusta vuoden 2021 maaliskuuhun aikavälillä kerätyn kyselyn tuloksia. Julkaisussa tarkastellaan väkivallan muotojen esiintyvyyttä kyselyyn vastanneilla turvakotien asiakkailta sekä heidän raporttoimiaan koronan vaikutuksia väkivaltaan. Aineiston pieni koko (47 vastaajaa) on otettava huomioon tuloksia tarkasteltaessa. Aineisto on kuitenkin ainutlaatuinen ja tuo tärkeää tietoa pandemian aikaisesta kotiväkivallasta.

Turvakotiasiakkuuden syynä yleensä puolison väkivaltaisuus

Kyselyyn vastasi 47 aikuista turvakodin asiakasta. Heistä neljä oli miehiä ja muut naisia. Suurin osa vastaajista oli iältään 26–55-vuotiaita (77 %). Vastaajista 15 prosenttia oli iältään 18–25-vuotiaita ja 9 prosenttia 56-vuotiaita tai sitä vanhempia. Vajaa puolet vastanneista oli suorittanut ammattitutkimuksen, noin viidennes peruskoulun ja neljännes ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkimuksen. Vastaajista 45 prosenttia kävi töissä, kun taas opiskelijoita tai varusmies- tai siviilipalveluksessa olevia oli 15 prosenttia. Lisäksi 13 prosenttia oli työelämän ulkopuolella muista syistä ja 11 prosenttia työttömänä tai lomautettuna. Vastaajista 58 prosentilla oli perheessään alle 18-vuotiaita lapsia.

Tavallisimmin turvakotiin hakeutumiseen johtaneen väkivallan tekijänä oli vastaajan nykyinen (64 %) tai entinen (17 %) avio- tai avopuoliso. Muita väkivallan tekijöitä olivat nykyinen tai entinen seurustelukumppani, sisarus tai oma lapsi. Vastaajista 83 prosenttia oli asunut väkivallan tekijän kanssa yhdessä ennen turvakotiin tuleamista.

Näin tutkimus tehtiin

Turvakodin asiakkaille suunnattu kysely toteutettiin 21 turvakodissa 12/2020–3/2021 eri puolilla Suomea. Verkkopohjaisessa kyselyssä kartoitettiin turvakodin asiakkaiden ja heidän lastensa väkivaltakokemuksia, sekä näiden kokemusten muutosta koronatilanteessa. Lisäksi kartoitettiin kokemuksia palvelujen saatavuudesta, kattavuudesta ja mahdollisista kehittämistarpeista. Turvakotien työntekijät antoivat aikuisille asiakkaille tiedotteen kyselystä, mikäli työntekijä arvioi, ettei tutkimuksesta ole asiakkaalle haittaa.

Kyselyyn vastasi 47 turvakodin asiakasta, joista 43 oli naisia. En osaa sanoa -vastaukset on jätetty pois analyseistä.

Kyselytutkimus on osa laajempaa Koronapandemian vaikutukset lähisuhteiden väkivallan kokemuksiin ja palveluiden saamiseen (KOVÄ) -tutkimushanketta. Tutkimushankkeessa on lisäksi haastateltu turvakotien ja väkivalta-työn avopalveluiden asiakkaita ja työntekijöitä sekä käytetty turvakoti-toiminnasta ja Nollalinjan auttavan puhelimen toiminnasta luonnostaan kertyviä aineistoja.

Tellervo Nenonen
tellervo.nenonen@thl.fi

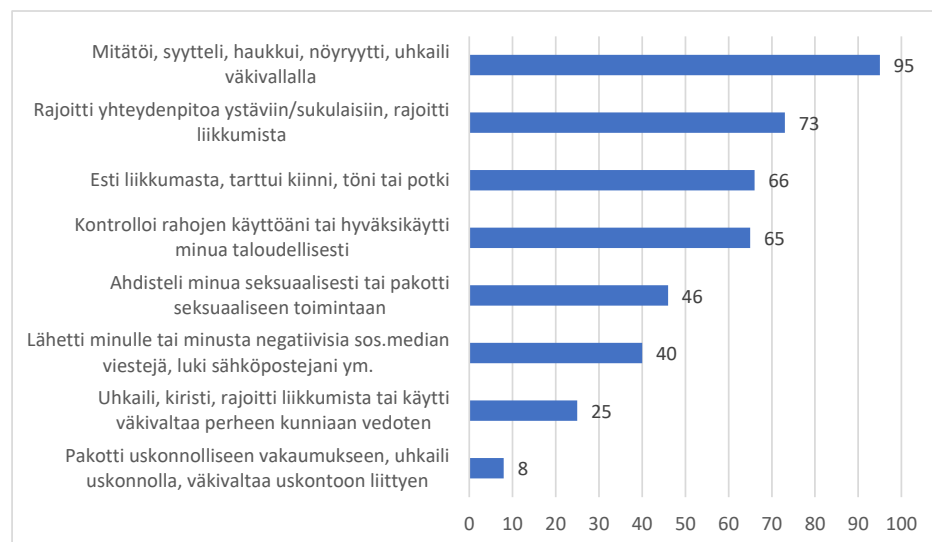
Johanna Hietamäki
johanna.hietamaki@thl.fi

Jarno Tuominen
jarno.tuominen@utu.fi

Anu Karhinen-Soppi
anu.karhinen-soppi@tuni.fi

Väkivaltakokemukset moninaisia

Tähän kyselyyn osallistuneet turvakotien asiakkaat raportoivat kokeneensa erilaisia väkivallan muotoja (kuvio 1). Lähes kaikki vastaajat olivat kokeneet henkistä väkivaltaa, kuten mitätöintiä, syyttelyä, haukkumista, nöyryyttämistä tai väkivallalla uhkaamista. Suuri osa vastaajista oli kokenut kontrolloivaa väkivaltaa, kuten yhteydenpidon rajoittamista sukulaisiin tai ystäviin tai liikkumisen rajoittamista. Kaksi kolmasosaa oli kokenut kysytyjä fyysisen väkivallan muotoja eli lyömistä, kiinni tarttumista, tönimistä, potkimista tai liikkumisen estämistä. Yhtä tavallista oli myös taloudellinen väkivalta koskien rahojen käytön kontrollointia tai taloudellista hyväksikäyttöä. Vajaa puolet vastaajista oli kokenut seksuaalista väkivaltaa ja raportoivat seksuaalista ahdistelua tai pakottamista. Digitaalista väkivaltaa, kuten omien sähköpostien tai viestien luvaton lukemista, negatiivisten viestien tai negatiivisten sosiaalisen median päivitysten kohteeksi joutumista tai internetinkäytön rajoittamista raportoi 40 prosenttia vastaajista. Kunniaan liittyvää uhkailua, rajoittamista tai väkivaltaa raportoi neljäsosa kysymykseen vastanneista. Muutama vastaaja oli kokenut uskonnollisiin syihin vetoavaa tai liittyvää väkivaltaa. Muuta väkivaltaa -kysymykseen vastasi vain 23 henkilöä (ei mukana kuviossa) ja heistä kaksi kolmasosaa oli kokenut jotain muita kuin edellä esitettyjä väkivallan muotoja. Näitä muita väkivallan muotoja olivat kuristaminen, lapsille huutaminen, mustasukkaisuus tai vainoaminen, yhteisen omaisuuden varastaminen tai suojaamaton seksi muiden kumppanien kanssa.

Kuvio 1. Turvakotiin tuloa edeltävän väkivallan muodot (% , n = 36-44)

Eri väkivallan muodot myös kasautuivat jonkin verran samoille vastaajille. Kaikki vastaajat olivat kokeneet vähintään yhtä kysytyistä väkivallan muodoista. Kaksi vastaajaa oli kokenut vain yhtä väkivallan muotoa. Selvästi yli puolet (68 %) kuitenkin raportoi kokeneensa neljää tai useampaa väkivallan muotoa. Vastaajista 40 prosenttia kertoi väkivaltaa esiintyneen 2–5 vuotta. Kaksi viidesosaa kertoi sitä esiintyneen vuoden tai alle vuoden ajan. Neljällä vastaajalla väkivaltaa oli esiintynyt 6–10 vuotta ja neljällä yli 10 vuotta.

Väkivalta lisääntyi koronapandemian aikana

Kyselyyn osallistuneista 11 prosenttia oli ollut tekemisissä väkivallan tekijän kanssa vasta koronapandemian alettua ja yhdellä vastaajista parisuhteessa ei ollut väkivaltaa ennen pandemiaa. Muiden vastaajien osalta (n=39) on nähtävissä väkivallan lisääntyneen pandemian aikana useita kertoja päivässä tai päivittäin -kategoriasa (taulukko 1). Myös tarkasteltaessa väkivallan eri lajien muutosta kunkin vastaajan kohdalla ennen koronapandemiaa ja sen jälkeen, on havaittavissa tilastollisesti merkitsevää väkivallan lisääntymistä (p=.001). Vastaajista 53 prosenttia kertoi saaneensa maaliskuussa 2020 alkaneen koronatilanteen aikana tapahtuneesta väkivallasta fyysisiä seurauksia kuten mustelmia, naarmuja, haavoja tai muita vammoja.

Taulukko 1. Väkivallan esiintyminen ennen koronapandemiaa ja sen alettua (n = 38-39)

	Ennen 3/2020		Alkaen 3/2020	
	n	%	n	%
Useita kertoja päivässä tai päivittäin	5	13	9	23
Muutaman kerran viikossa muttei päivittäin	12	31	12	31
Muutaman kerran kuukaudessa	11	28	11	28
Harvemmin	11	28	6	15

Tavallisimpia väkivallan muotoja, jotka väkivallan tekijä oli tehnyt koronapandemiaan vedoten säännöllisesti, olivat tässä aineistossa omien sääntöjen luominen ja niiden noudattamisen vaatiminen, kaupassa käynnin, ulkoilun tai sosiaalipalvelujen käytön rajoittaminen, rankaiseminen sekä yhteydenpidon rajoittaminen (taulukko 2). Vastaaajilta kysyttiin myös, oliko väkivallantekijä keksinyt omia sääntöjä koronapandemiaan vedoten, ja jos, niin millaisia. Vastajat toivat esille, että koronaan liittyen tilanteet olivat johtaneet esimerkiksi puhumattomuuteen, puhelimen käytön rajoittamiseen ja päätökseen olla noudattamatta koronaohjeistuksia. Henkilötasolla eri väkivallan muotoja kokeneiden määrä on pieni joutuessa aineiston pienestä koosta, mutta tarkastelu tuo esiin pandemian mahdollisen käytön verukkeena tai kimmokkeena pakottavalle kontrollille.

Taulukko 2. Koronapandemiaan vedoten tehdyn väkivallan muodot (n = 30-40)

Väkivallan tekijä on koronapandemiaan vedoten (vähintään muutamia kertoja viikossa)		
	n	%
Rajoittanut tai kontrolloinut kaupassa käymistäni	6	22
Luonut omia sääntöjä noudatettavaksi	6	21
Rajoittanut tai kontrolloinut ulkoiluani	5	19
Rajoittanut tai kontrolloinut sosiaalipalvelujen käyttämistäni	4	15
Rankaissut minua	4	13
Rajoittanut tai kontrolloinut keneen saan olla yhteydessä	3	11
Rajoittanut tai kontrolloinut työssä käymistäni	2	6
Rajoittanut tai kontrolloinut opiskeluani	2	6
Rajoittanut tai kontrolloinut terveydenhuollon palveluiden käyttämistäni	2	6
Käyttänyt fyysistä väkivaltaa minua kohtaan	3	6
Pakottanut minua noudattamaan koronaan liittyviä ohjeita	2	4

Muutama vastaaja kertoi väkivallan tekijän rajoittaneen lastensa elämää pandemian verukkeella, esimerkiksi estäen vastaajaa näkemästä lastaan, estäen sukulaisten vierailuja tai rajoittaen lasten liikkumista, ystävien tapaamista ja kotiin tuomista.

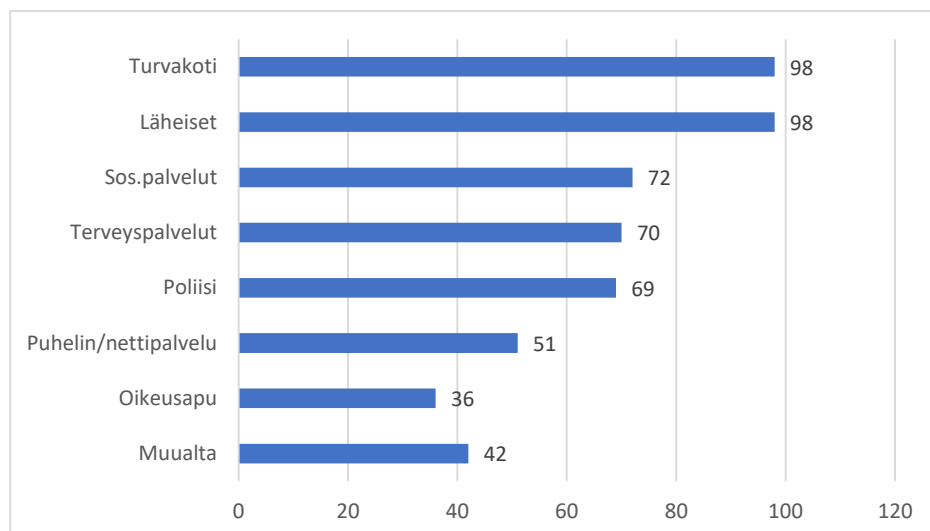
70 prosenttia vastaajista (33 henkilöä) oli elämänsä aikana kokenut väkivaltaa myös jossain muussa ihmissuhteessa kuin turvakotiin tuloon liittyvässä ihmissuhteessa (taulukko 3). Perheessään väkivaltaa oli kokenut reilu kolmasosa alle 12-vuotiaana ja kolmasosa 12–18-vuotiaana. Yli 18-vuotiaana aiemmassa parisuhteessa väkivaltaa oli kokenut reilu kolmasosa. Lisäksi vastaajat olivat kokeneet väkivaltaa muussa ympäristössä ja seurustelusuhteessa. Jotkut olivat kokeneet väkivaltaa yli 18-vuotiaana myös muun henkilön toimesta.

Taulukko 3. Aiemmat väkivaltakokemukset (n = 47)

Elämän aikana koettu väkivalta muissa kuin turvakotiin tuloa edeltävässä ihmissuhteessa		
	n	%
Perheessä alle 12 v	18	38
Aiemmassa parisuhteessa yli 18 v	17	36
Perheessä 12-18 v	15	32
Muussa ympäristössä 12-18 v	7	15
Seurustelusuhteessa 12-18 v	6	13
Yli 18 v muun hlön toimesta	5	11
Muussa ympäristössä alle 12 v	5	11
Yli 18 v muun lähemmin tunteman hlön toimesta	2	4

Vastaajien kokemukset avunsaannista ja kehittämisehdotukset

Kyselyyn osallistuneista ymmärrettävästi lähes kaikki olivat tarvinneet koronatilanteen aikana apua ja tukea väkivaltakokemuksiin turvakodista ja läheisiltään (kuvio 2). Noin 70 prosenttia vastaajista oli myös tarvinnut apua sosiaalipalveluista, terveyspalveluista ja poliisilta. Oikeusavun, muiden tahojen avun ja puhelin- tai nettipalvelun avun tarvitseminen oli vähäisempää. Tarkasteltaessa vastaajia, jotka olivat tarvinneet apua eri tahoilta, mainitsivat vastaajat muiksi tahoiksi diakonin, terapeutin tai rikosuhripäivystyksen.

Kuvio 2. Eri toimijoilta koronapandemian aikana väkivaltaan apua tarvitsevien vastaajien osuudet (% , n = 42-47, muualta-vastaus n = 24)

Turvakodeista koettiin saatavan lähes poikkeuksetta riittävästi apua (taulukko 4). Lisäksi sosiaalipalveluista noin kolme viidestä koki saaneensa apua riittävästi. Eniten kokemuksia avunsaannin riittämättömyydestä oli suhteessa terveyspalveluihin, puhelin- ja nettipalveluihin, muihin tahoihin sekä sosiaalipalveluihin. Ilman apua koki jääneensä noin kymmenesosa puhelin- ja nettipalvelun, poliisin ja terveyspalvelujen osalta. Muiden palvelujen, terveyspalvelujen, oikeusavun sekä poliisin osalta noin neljäsosa koki tarvitseensa apua, muttei ollut tuonut avuntarvetta esiin.

Taulukko 4. Väkivaltaan apua tarvinneiden kokemukset avunsaannin riittävyydestä eri toimijoilta koronapandemian aikana (% , n = kuhunkin kohtaan vastanneiden kokonaismäärä)

	Kokemukset avunsaannin riittävyydestä			
	Saanut apua riittävästi	Saanut apua muttei riittävästi	Ei saanut apua	Tarvitsi apua muttei tuonut esiin
Sosiaalipalvelut (n = 31)	65	16	3	16
Terveyspalvelut (n = 30)	40	23	10	27
Poliisi (n = 31)	58	7	13	23
Oikeusapu (n = 15)	53	13	7	27
Turvakoti (n = 46)	98	2	0	0
Puhelin/nettipalvelu (n = 22)	55	23	14	9
Läheiset (n = 45)	60	18	7	16
Muualta (n = 10)	40	20	0	40

Kuvauksia etäpalveluiden haasteista ja avun saamisen vaikeuksista

Vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, kuinka he kokevat maaliskuussa 2020 alkaneen koronatilanteen vaikuttaneen avun hakemiseen ja saamiseen. Avoimeen kysymykseen vastasi 27 turvakodin asiakasta. Heistä kahdeksan (30 %) oli sitä mieltä, ettei tilanne vaikuttanut mitenkään. Viisi vastaajaa kertoi vaikeuksista palveluihin pääsyssä ylipäätään, kuten, ettei tilannetta otettu vakavasti tai mielenterveyspalvelut olivat kuormittuneita. Koronarajoituksiin liittyen ilmaistiin, etteivät etätapaamiset olleet riittävän tehokkaita psykisen hyvinvoinnin tukemiseksi, asiakasajoissa olleen viivettä ja asiakkaalle tullut kokemus oman onnensa nojaan jätetyksi tulemisesta. Lisäksi etäpalveluihin siirtymisen vuoksi palvelujen saanti koettiin ylipäätään vaikeampana, palveluiden olleen ruuhkaisia tai rajoitusten hankaloittaneen tapaamisia.

Avun hakemisen kynnys koettiin korkeammaksi kuin ennen pandemiaa (n = 3). Osin avun hakemisen kynnystä nosti tietoisuus palveluiden ruuhkautuneisuudesta ja vastaajien pohdinta siitä, oliko heidän ongelmansa riittävän merkittävä avun hakemiseksi. Pelko koronartartunnan saannin mahdollisuudesta turvakodissa (n=3) oli viivyttänyt tai voinut viivyttaa turvakotiin hakeutumista. Lisäksi ilmaistiin, ettei turvakoti ottanut vastaan ilman tehtyä koronatestiä. Vastaajat kuvasivat (n = 3) koronatilanteen lannistaneen, saaneen eristäytymään muista ihmisistä tai hidastaneen avun hakemista.

Muita mainittuja yksittäisiä asioita olivat kotoa lähtemisen vaikeutuminen väkivallantekijän ollessa enemmän kotona. Toisaalta myös arveltiin, että apua voi korona-aikaan olla ylipäätään helpommin saatavilla, sekä tuotiin esille kokemus hyvästä avunsaannista tilanteen pahennuttua kotona korona-aikana. Lisäksi osa vastaajista ilmaisi avunhakemispäätöksen kypsyneen vuosien mittaan, ilman että koronatilanteella olisi siihen ollut merkittävää vaikutusta.

Ehdotukset palveluiden kehittämiseksi

Vastaajilta pyydettiin myös ehdotuksia väkivaltaa kokeneille tarkoitettujen palveluiden kehittämiseksi koronatilanteessa ja muissa vastaavanlaisissa tilanteissa. Kyselyyn vastanneista 12 antoi ehdotuksia palveluiden kehittämiseksi.

Avun tarjoaminen tulisi saada näkyvämmäksi, etenkin poikkeustilanteen mahdollisesti nostessa avun hakemisen kynnystä. Mainonnan ja tiedotuksen tulisi rohkaista ihmisiä avun hakemiseen ja herättää luottamusta. Erityisesti auttavien puhelinten toimintaa koskevaa tiedotusta toivottiin lisää.

Ammattilaisille toivottiin lisää osaamista henkisestä väkivallasta sekä ääri-ilmiöiden kuten psykopatian kohtaamisesta. Lisäksi toivottiin lisää asiantuntemusta väkivaltaa kokeneiden tunteiden ymmärtämiseksi, jottei niitä vähäteltäisi esimerkiksi terveydenhuollossa tai puhelinpalvelussa. Toivottiin, että läheisten huoli otetaan tosissaan.

Nopean toiminnan palveluja ja päivystyspalveluja tulisi kyselyn vastausten perustella kehittää. Toivottiin, että poliisin tulisi ohjata akuuteissa väkivaltilanteissa väkivaltaa kokeneita turvakotipalveluihin. Mielenterveyspalveluja pidettiin tärkeänä ja tuotiin esille, ettei niitä saisi vähentää pandemian aikana.

Kehittämisehdotusten lisäksi kiitettiin turvakotipalveluista ja kerrottiin hyvistä kokemuksista. Erityisesti keskustelumahdollisuus koettiin tärkeäksi. Eräänä tärkeänä tuen hetkenä korostuivat tilanteet, joissa väkivallan tekijä ottaa yhteyttä väkivallan kokijaan.

Palvelut tehtävä näkyvämmiksi

Nopean toiminnan palveluja kehitettävä

Palvelujen tiedotuksen herätettävä luottamusta

Osaamista henkisestä väkivallasta tulee kehittää

Avun hakijan ja läheisten tilanne ja tunteet otettava vakavasti

Korona-aika entisestään lisännyt eristäytymistä ja avunsaannin kynnystä

Kuvio 3. Avovastauksissa esiin nousseita kehittämiskohteita avunsaannissa

Johtopäätökset ja pohdinta

Turvakotien asiakkaille koronapandemian aikana tehtyyn kyselytutkimukseen osallistui 47 aikuista henkilöä. Osallistujien määrä oli pieni. Tulokset valottavat kuitenkin tärkeällä tavalla vastanneiden kokemuksista koronapandemiasta, väkivallasta ja avun saamisesta. Turvakotien tutkimusyhdyshenkilöiden kanssa käydyissä viestien vaihdoissa tuli esille asiakkaiden tavallistakin suurempi tilanteiden kuormittavuus koronapandemiasta johtuen. Tilanteissa yhdistyi sekä lähisuhdeväkivaltakokemukset ja siihen liittyvän avun hakeminen, että koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitustoimet. Lisäksi turvakodeissa väheni erityisesti lapsiperheiden määrä koronapandemian aikana (Husso ym. 2021).

Tulokset tukivat aiempaa tietämystä turvakotipalveluista. Kyselyyn osallistuneissa oli eniten parisuhde- tai seurusteluväkivaltaa kokeneita, jotka ovat suurin asiakasryhmä turvakodeissa. Suurin osa vastaajista oli naisia, kuten on myös turvakotien asiakkaista. Henkisestä väkivallasta raportoivat lähes kaikki vastaajat ja henkinen väkivalta on myös turvakotitilaston mukaan tavallisin koettu väkivallan muoto (Turvakotipalvelut 2020). Lisäksi vastaajat olivat kokeneet muita väkivallan muotoja, ja jokaista lomakkeella kysyttyä väkivallan muotoa oli kokenut vähintään joku vastaajista. Selvästi yli puolet (68 %) oli kokenut neljää tai useampaa kysyttyä väkivallan muotoa. Yli kaksi kolmesta (70 %) vastanneesta oli kokenut väkivaltaa myös muissa ihmissuhteissa tai lapsuudessa.

Koronapandemian aikana väkivallan koettiin lisääntyneen. Useampi vastaaja raportoi väkivaltaa tapahtuneen useamman kerran päivässä tai päivittäin verrattuna aikaan ennen koronapandemiaa. Tulos on saman suuntainen kuin Näsin ja Kolttolan (2021) tutkimuksessa, jonka mukaan koronapandemia oli lisännyt henkistä, kontrolloivaa ja taloudellista parisuhdeväkivaltaa heillä, jotka olivat kokeneet sitä myös ennen koronapandemiaa, vaikkakaan muuten parisuhdeväkivallan lisääntymistä ei kyseisen tutkimuksen mukaan ollut havaittavissa.

Turvakotien asiakkaille tehtyyn kyselyyn osallistuneet raportoivat koronapandemiaan vedoten tehdystä väkivallasta. Koronapandemiaan vedoten rajoitettiin kaupassa tai työssä käymistä, opiskelua, ulkoilua ja yhteydenpitoa muihin ihmisiin. Vastaavasti kansainvälisessä tutkimuksessa on tullut esille henkisen väkivallan lisääntyminen koronapandemian

myötä (esim. Arenas-Arroyo ym. 2020). Koronaan vedoten oli myös luotu omia sääntöjä, rankaistu ja käytetty fyysistä väkivaltaa. Lisäksi oli rajoitettu sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttöä koronapandemiaan vedoten. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan puolison ollessa karanteenissa henkinen, seksuaalinen ja fyysinen väkivalta lisääntyi (Perez-Vincent ym. 2020). Koronapandemiaan vedoten tehdystä lähisuhdeväkivallasta ei tiettävästi ole juurikaan julkaistua tutkimusta.

Apua koettiin saadun riittävästi turvakodista koronapandemian aikana. Lisäksi sosiaalipalveluista ja läheisiltä koki saaneensa apua riittävästi noin kaksi kolmesta vastaajasta. Noin joka neljäs vastaajista koki tarvinneensa apua terveyspalveluista, poliisilta ja oikeusavusta, muttei ollut tuonut avun tarvettaan esille.

Palveluiden osalta toivottiin avun aktiivista tarjoamista erityisesti, koska koronapandemia on voinut nostaa avun hakemisen kynnystä. Avun hakemiseen rohkaisevaa mainontaa ja tiedottamista toivottiin. Ammattilaisten toivottiin saavan lisäkoulutusta väkivallasta ja sen seurauksista, ettei kokemuksia vähäteltäisi. Mielenterveyspalveluiden saatavuutta koronapandemian aikana pidettiin erittäin tärkeänä. Poliisin toivottiin ohjaavan akuuttia lähisuhdeväkivaltaa kokevat ihmiset turvakotiin.

Koronapandemiaan liittyvät viruksen tarttumisen uhat ja asetettavat rajoitustoimet vaikuttavat lähisuhdeväkivaltaa kokevien tilanteeseen monin eri tavoin, jotka ovat tärkeä huomioida arvioitaessa rajoitustoimien asettamista sekä rajattaessa palvelujen saatavuutta. Lähisuhdeväkivaltaa kokevien osalta on tärkeä varmistaa avun saaminen ja psyykkisen tuen jatkuminen myös pandemian aikana. Lähisuhdeväkivaltaa kokeneita kohtaavien ammattilaisten on tärkeä saada tietoa pandemian erityisistä vaikutuksista lähisuhdeväkivaltaan, jotta he voivat huomioida lähisuhdeväkivaltaa kokevien avun tarpeen yhteiskunnallisen kriisin aikana.

Lähteet

Arenas-Arroyo, E., Fernández-Kranz, D., & Nollenberger, N. (2020). Can't Leave You Now! Intimate Partner Violence under Forced Coexistence and Economic Uncertainty. IZA Discussion Paper Series, 13570. Institute of Labor Economics. <https://www.iza.org/publications/dp/13570/cant-leave-you-now-intimate-partner-violence-under-forced-coexistence-and-economic-uncertainty>

Campbell, A. M. (2020). An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives. *Forensic Science International: Reports*, 2, 100089. <https://doi.org/10.1016/j.fsir.2020.100089>

Center of Arab Women for Training and Research CAWTAR (2021). Gender-based violence during a sanitary crisis: The case of Covid-19: Algeria, Egypt, Jordan, Lebanon, Morocco, Palestine and Tunisia. Retrieved from: <http://cawtar.org/en/cawtars-publications/gender-based-violence-during-a-sanitary-crisisthe-case-of-covid-19-algeria-egypt-jordan-lebanon-morocco-palestine-and-tunisia>

Husso, M., Hyväri, E., Kaittila, A., Hietämäki, J., Karhinen-Soppi, A., Kekkonen, O., & Tuominen, J. (2021). Korona, koti ja kontrolli: väkivaltatyöntekijöiden näkemyksiä lähisuhdeväkivallan kohteina olleiden avun saamisen haasteista korona-aikana. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 58(3). <https://doi.org/10.23990/sa.105321>

Jetelina, K. K., Knell, G., & Molsberry, R. J. (2021). Changes in intimate partner violence during the early stages of the COVID-19 pandemic in the USA. *Injury Prevention*, 27(1), 93–97. <https://doi.org/10.1136/injuryprev-2020-043831>

Krebs, C., Breiding, M. J., Browne, A. & Warner, T. (2011). The Association Between Different Types of Intimate Partner Violence Experienced by Women. *Journal of Family Violence*, 26, 487–500. <https://doi.org/10.1007/s10896-011-9383-3>

Lyons, M. & Brewer, G. (2021). Experiences of Intimate Partner Violence during Lockdown and the COVID-19 Pandemic. *Journal of Family Violence*. <https://doi.org/10.1007/s10896-021-00260-x>

Näsi, M., & Kolttola, I. (2021). Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteina 2020 – kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia 48/2021.

Perez-Vincent, S. M., Carreras, E., Gibbons, M. A., Murphy, T. E., & Rossi, M. A. (2020). COVID-19 Lockdowns and Domestic Violence: Evidence from Two Studies in Argentina. Inter-American Development Bank. <http://dx.doi.org/10.18235/0002490>

Standish, K., & Weil, S. (2021). Gendered pandemics: suicide, femicide and COVID-19. Journal of Gender Studies, 1–13. <https://doi.org/10.1080/09589236.2021.1880883>

Thompson, R. S., Bonomi, A. E., Anderson, M., Reid, R. J., Dimer, J. A., Carrell, D. & Rivara, F. P. (2006). Intimate Partner Violence: Prevalence, Types, and Chronicity in Adult Women. American Journal of Preventive Medicine, 30(6), 447–457. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2006.01.016>

Turvakotipalvelut 2020. Tilastoraportti 17/2021. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Luettu 27.8.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060132533>

UN Women (2020). COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls. <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls>

Tämän julkaisun viite:

Tellervo Nenonen, Johanna Hietämäki, Jarno Tuominen, Anu Karhinen-Soppi (2022): Turvakodin asiakkaiden kokemuksia lähisuhdeväkivallasta ja palvelujen käytöstä koronapandemian aikana. Tutkimuksesta tiiviisti 2/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-807-1 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-807-1>